

Näve kvarn till Bränn-Ekeby

Schaktningsövervakning inom fornlämningar och fornlämningsområden inför ombyggnation av kraftledning ML 814 från länsgränsen nordväst om Näve kvarn till Minninge i Bergshammars, Nyköpings och Tunabergs socknar, Nyköpings kommun, Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning.

Patrik Gustafsson Gillbrand

Näve kvarn till Bränn-Ekeby

Schaktningsövervakning inom fornlämningar och fornlämningsområden inför ombyggnation av kraftledning ML 814 från länsgränsen nordväst om Näve kvarn till Minninge i Bergshammars, Nyköpings och Tunabergs socknar, Nyköpings kommun, Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning.

Patrik Gustafsson Gillbrand

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB har under perioden 2017-10-06 - 2018-03-12 genomfört en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning inom fornlämningar och fornlämningsområden mellan Nävekvarn och Bränn-Ekeby i Bergshammars, Nyköpings och Tunabergs socknar, Nyköpings kommun i Södermanlands län. Schaktningsövervakningen utfördes med anledning av att Vattenfall Eldistribution AB bygger om befintlig luftledning, ML 814 i området.

De fornlämningar som ingick i den arkeologiska förundersökningen var Nyköping 185:1 (röse) och 449:1 (stensättning), Bergshammar 64:1 (gravfält), Tunaberg 85: 1 (vägmärke), 152:1 (vägmärke), 675 (hyttlämning), 674 (ristning), 673 (lägenhetsbebyggelse), 209:1 (husgrund), 671 (boplats), 428:1 (hällristning), 677 (gruvhål), 676 (gruvhål), 355:1 (by-/gårdstomt), 431:1 (lägenhetsbebyggelse).

Syftet med den schaktningsövervakningen var i första hand att undvika att fornlämningar påverkades av arbetsföretaget. Om så inte var möjligt, skulle eventuella lämningar som framkom vid övervakningen undersökas och dokumenteras.

Totalt övervakades 14 stolp- och stagschakt. Ingenting av antikvariskt intresse framkom vid schaktningsövervakningen, utom i ett fall. I ett stolpschakt, intill stenåldersboplatsen Tunaberg 671, påträffades slagen kvarts och bergart, vilket resulterade i att boplatsens utbredning utökades. Därtill påträffades tre nya lämningar i anslutning till Tunaberg 673 & 674 (objekt 1-3). Objekt 1 utgörs av en färdväg, vilken har fått den antikvariska bedömningen övrig kulturhistorisk lämning samt objekt 2 och 3 som består av två stensatta terrasser. Båda objekten bedöms som fornlämning.

Rapporten kan laddas ned via
www.sormlandsarkeologi.se

eller beställas från

Sörmlands Arkeologi AB
Tideliusgatan 37
118 69 Stockholm

mail@sormlandsarkeologi.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg
Kart- och ritmaterial: Patrik Gustafsson Gillbrand
Omslagsfoto: Runstenen U692 på Oknö i Mälaren.

© Sörmlands Arkeologi AB
Nyköping 2018

Innehåll

Sammanfattning 2

Utgångspunkt 5

Tidigare undersökningar

Syfte & metod 5

Syfte

Metod

Topografi & kulturmiljö 5

Resultat 6

Besiktning

Schaktövervakning

Datering & diskussion 10

Referenser 13

Administrativa uppgifter 13

Bilagor 14

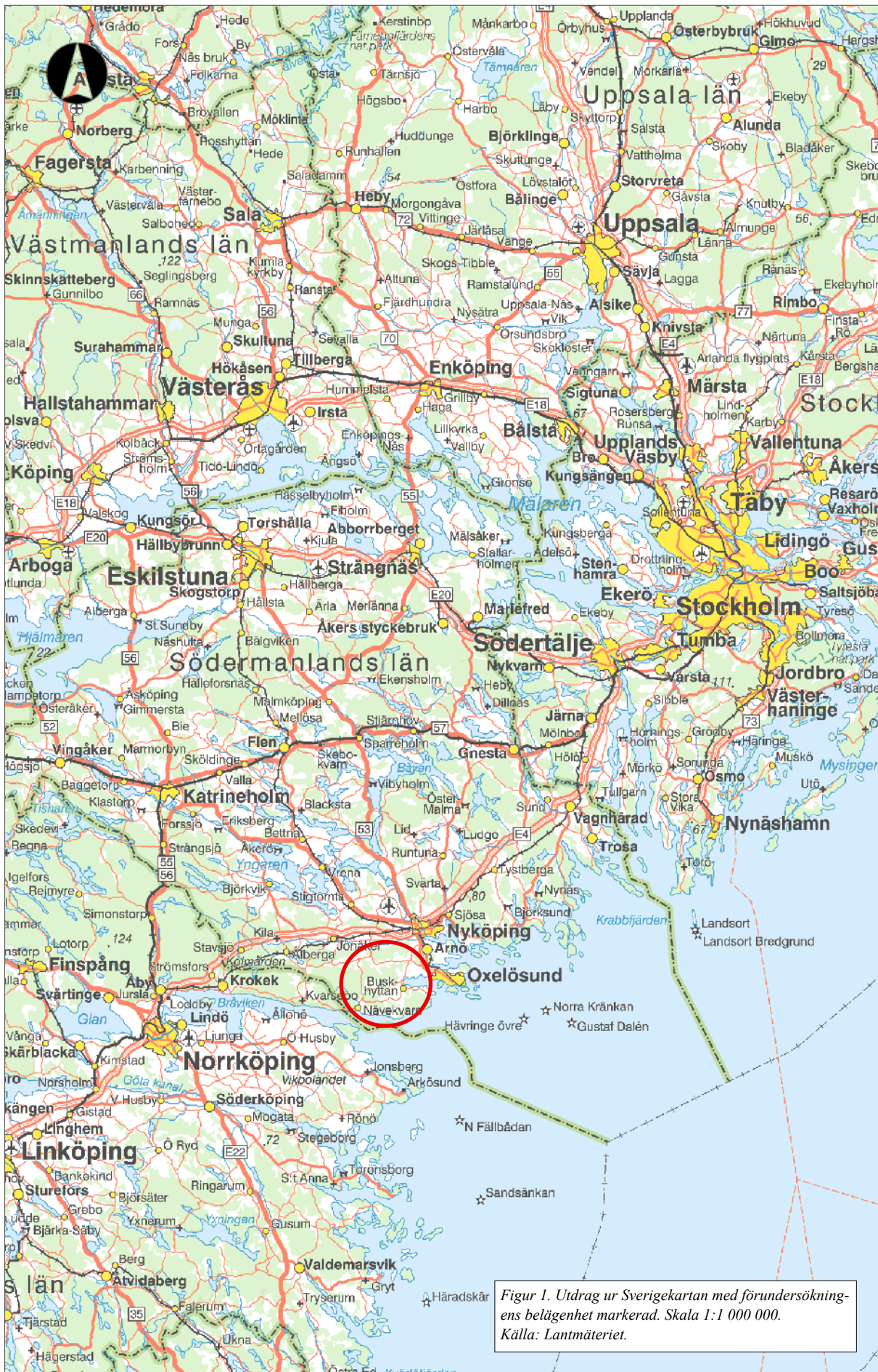
Bilaga 1. Objektsbeskrivningar

Bilaga 2. Schakttabell

Bilaga 3. Fyndlista

Bilaga 4. Översiktkarta

Bilaga 5-14. Detaljkarta med aktuella stolpar, fornlämningar och arkeologiska insatser utmarkerade.

Figur 1. Utdrag ur Sverigekartan med förundersökningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.
Källa: Lantmäteriet.

Utgångspunkt

Sörmlands Arkeologi AB har under perioden 2017-10-06 - 2018-03-12 genomfört en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning inom fornlämningar och fornlämningsområden belägna mellan Näve kvarn och Bränn-Ekeby i Bergshammar, Nyköpings och Tunabergs socknar, Nyköpings kommun, Södermanlands län (figur 1 & 3).

Förundersökningen utfördes med anledning av att Vattenfall Elddistribution AB bygger om befintlig luftledning, ML 814, från länsgränsen nordväst om Näve kvarn till Minninge i ovan rubricerade område.

Arbetena utfördes i befintlig ledningsgata och innebar att trästolpar och stag byttes ut samt att nya linor drogs. I några fall placerades nya stolpar på samma plats som de gamla, medan andra stolpar fick en ny placering. I huvudsak grävdes de gamla stolparna upp med grävmaskin, men i några fall kapades de i markhöjd. Nya stolp- och staggropar planerades att vara cirka 2 meter stora och cirka 2,5 meter djupa. Sträckan som berördes var cirka 13 kilometer lång (figur 3).

De fornlämningar som berördes av kraftledningsarbetet och som ingick i den arkeologiska förundersökningen var: Nyköping 185:1 (röse) och 449:1 (stensättning), Bergshammar 64:1 (gravfält), Tunaberg 85:1 (vägmärke), 152:1 (vägmärke), 675 (hyttlämning), 674 (ristning), 673 (lägenhetsbebyggelse), 209:1 (husgrund), 671 (boplats), 428:1 (hällristning), 677 (gruvhål), 676 (gruvhål), 355:1 (by-/gårdstomt) och 431:1 (lägenhetsbebyggelse).

Beslut i ärendet är fattat av länsstyrelsen i Södermanlands län (1st dnr 431-890-2015) enligt 2 kap. 13 § i Kulturmiljölagen (1988:950). Ansvarig för kostnaden var Vattenfall Elddistribution AB.

Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Patrik Gustafsson Gillbrand, som är verksam som arkeolog vid Sörmlands Arkeologi AB.

Tidigare undersökningar

Inför ombyggnationen av ledningsnätet längs den aktuella sträckan, genomfördes en arkeologisk utredning under vintern 2014/2015.

Vid utredningen påträffades två gruvhål, en slagghvarp samt en ristning från historisk tid som bedömdes som fornlämningar. Därtill framkom två röjningsrösen, en hägnad i form av en stenmur samt en uppgift om platsen för ett torp. Samtliga bedömdes som övriga kulturhistoriska lämningar.

Vid utredningen pekades även tre boplatsslägen ut och vid en av platserna påträffades en stenåldersboplats vid

sökschaktningstillfället (Tunaberg 671). I två sökschakt framkom rikligt med slaget stenmaterial, bland annat i form av kvartsavslag, en tjockackig grönstensyxa och ett mikrospån av flinta. Inom de andra boplatsslägena framkom inget av antikvariskt intresse (Ericsson 2015).

De påträffades lämningarna benämndes i rapporten med objektnummer, men har sedan dess erhållit fornlämningsnummer.

Syfte & metod

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var i första hand att undvika att fornlämningar påverkades av arbetsföretaget. Om så inte var möjligt, skulle eventuella lämningar som framkom vid schaktningsövervakningen undersökas och dokumenteras.

Metod

Inledningsvis gjordes en översiktlig besiktning av samtliga lämningar som hade pekats ut av länsstyrelsen. Syftet var att få en uppfattning om lämningarna karaktär och belägenhet och för att kunna planera arbetet.

Därefter markerades de lämningar som inte skulle schaktningsövervakas ut med avspärrningsband (figur 2). Därtill angavs köranvisningar till entreprenören i fält, som syftade till att undvika fornlämningar i samband med det planerade arbetsföretaget.

De lämningar som berördes av den ovan beskrivna insatsen var: Nyköping 185:1 (röse)/ny stolpe 53, Nyköping 449:1 (stensättning)/ny stolpe 55, Tunaberg 85:1 (vägmärke)/ny stolpe 88, Tunaberg 152:1 (vägmärke)/ny stolpe 94, Tunaberg 675 (hyttlämning)/ny stolpe 96 och Tunaberg 209:1 (husgrund)/ny stolpe 107 (bilaga 5, 7, 8 & 10).

Totalt övervakades 14 stolp- och stagschakt, som var cirka 2x2 meter stora och mellan 0,3-2,5 meter djupa, av arkeolog. Schakten grävdes skiktvis med grävmaskin. Öppnade ytor rensades kontinuerligt för hand. Schakt och påträffade lämningar mättes in med handburen GPS alternativt med RTK-GPS samt beskrevs i text. Ett representativt urval av översikter och detaljer samt schakt fotodokumenteras. Påträffade fynd samlades in och knöts till schakt.

Topografi & kulturmiljö

Det aktuella området är i huvudsak beläget på Tunabergshalvön som består av den östra utlöparen av Kolmården, en förkastningsbrant belägen norr om Bråviken. Naturtopografin utgörs av ett sprickdalslandskap

med skogsbeklädda höjd-/bergspartier, omgivna av flacka och vanligen uppodlade dalgångar. Jordmånen varierar mellan stenig morän till sand i sluttningarna och med finare sediment som silt och lera i dalgångarna. Generellt ligger området på nivåer mellan 25 och 40 meter över havet.

De aktuella lämningarna är belägna inom Bergshammars, Nyköpings och Tunabergs socknar som kan karaktäriseras som relativt rika på forn- och kulturlämningar. Framträdande lämningar är lösfynd av stenyxor, boplatser från både den äldre och den yngre stenåldern, gravar och gravfält från såväl brons- som järnålder, by- och gårdstomter samt lägenhetsbebyggelser (FMIS).

Framträdande och karaktäristiskt för området är riktiga förekomster av hytt- och gruvlämningar från medeltid och historisk tid. Tunabergshalvön benämndes under medeltid som *Näveberg*. Senare under 1600-talet bytte området namn till *Tuna bergslag* (Skyllberg 2001, s. 215ff).

Resultat

Besiktning

Vid besiktningstillfället påträffades tre tidigare okända lämningar (objekt 1-3). Samtliga är belägna strax öster om gården Herrhagen, i anslutning till fornlämningarna Tunaberg 673 och 674 (bilaga 9).

Tunaberg 673 utgörs av en lägenhetsbebyggelse efter dagverkstorpet *Herrtäppan*. Mellan platsen för bebyggelsen och intilliggande bilväg, påträffades en numera övergiven färdväg (objekt 1). Lämningen är cirka 15

meter lång och cirka 4 meter bred (Ö-V) och är delvis stensatt (figur 4). Objekt 1 bedöms som övrig kulturhistorisk lämning.

Intill Tunaberg 674, ristning, påträffades två uppbyggda terrasser (objekt 2 & 3). Båda är belägna i en sydsluttning på ett mindre höjdparti, som består av en stenig enebeväxt hagmark. Terrasserna ligger i nära anslutning till varandra, men på olika nivåer.

Den övre terrassen (objekt 2), är cirka 12 meter lång och cirka 0,3 meter hög (NV-SÖ). Den har en tydligt stensatt kant i sydväst (figur 5). Terrassen kan eventuellt vara längre åt sydöst, men täcks här av röjningssten. Den terrasserade ytan innehåller rikligt med sten, vilket talar emot att ytan ska ha fungerat som en odlingsterrass. Därtill är kantstenarna allt för vällagda.

Objekt 3, den nedre terrassen, är även den cirka 12 meter lång (VNV-ÖSÖ) och har en tydligt stensatt kant mot sydväst, cirka 0,3 meter hög (figur 6). Terrassen kan fortsätta längre i sydöst, men täcks här av röjningssten. Den terrasserade ytan innehåller gott om sten, vilket talar emot att ytan ska ha fungerat som en odlingsterrass. Därtill är kantstenarna allt för vällagda.

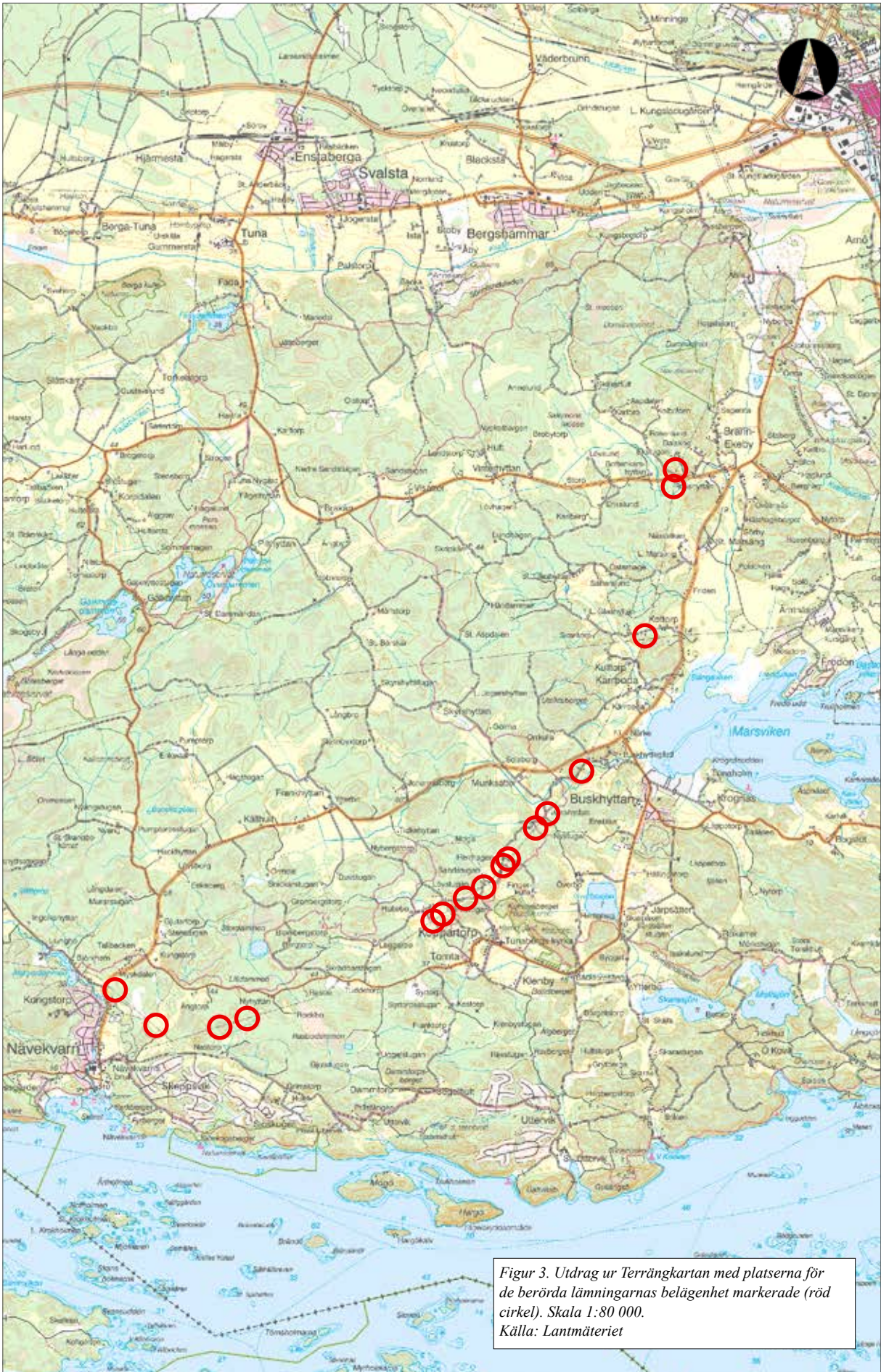
Objekt 2 & 3 uppvisar förhistoriska drag och bedöms vara ett boplatsoområde som är fornlämning.

Tunaberg 674 består av en rest väghållningssten med en förankrad kvarnsten på toppen, belägen inom den nedre terrassen (objekt 3). Vid besiktningstillfället uppmärksammades att den ristade stenen är omgiven av en cirka 2x2 meter stor firsidig vall, cirka 0,10 meter hög och 0,3 meter bred, med en öppning

Figur 2. Skyddsområde utmarkerat med spärband runt Bergshammars 449:1 (grav). Bilden är tagen från sydöst. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 3. Utdrag ur Terrängkartan med platserna för de berörda lämningsarnas belägenhet markerade (röd cirkel). Skala 1:80 000.
Källa: Lantmäteriet

Figur 4. Objekt 1, en färdväg. I bakgrunden finns platsen för dagsverkstorpet Herrtäppan (Tunaberg 673). Bilden är tagen från väster. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 5. Objekt 2, den övre terrassen, där man tydligt kan se den stensatta kanten. Bilden är tagen från väster. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 6. Objekt 3, den nedre stensatta terrasskanten. På terrassen står Tunaberg 674. Runt lämningen kan man ana en låg kvadratisk vall som omgärdar stenen. I bildens vänstra kant finns objekt 2. Bilden är tagen från väster. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 7. Vy över boplatsen Tunaberg 671. Bilden är tagen från nordöst. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 8. Schakt 6, som togs upp strax utanför boplatsen Tunaberg 671. I ploggången påträffades fynd av bland annat slagen kvarts. Bilden är tagen från sydöst. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 9. Bytomten Tunaberg 355:1 är belägen på höjden i bakgrunden, där elstolparna står. I förgrunden har platsen för den nya lufiledningsstolpen markerats ut med stagkäppar. Bilden är tagen från nordväst. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

mot sydväst (figur 6). Den nypåträffade anläggningen är inte omnämnd i den tidigare beskrivningen över Tunaberg 674 (FMIS). Funktionen är dock oklar, men sammanhanget indikerar på att den bör vara samtida med uppförandet av stenen.

Schaktövervakning

Bergshammar 64:1 (gravfält)/ny stolpe 71.

Inledningsvis anvisades körvägar fram till fornlämningen som är belägen på krönet av ett höjdpunkt. I dess nordöstra del stod en luftledningsstolpe som kapades under övervakning. Inför uppsättandet av ny stolpe grävdes totalt fyra schakt, ett för stolpen och tre för stagen (S 1-4). Inget av antikvariskt intresse framkom (bilaga 6).

Tunaberg 674 (ristning)/ny stolpe 101.

Körvägar anvisades fram till den aktuella stolpen. Efter det att den gamla stolpen tagits ned placerades den nya på samma plats, som utgjordes av berg i dagen. Även stagen återanvändes. Inget av antikvariskt intresse framkom (bilaga 9).

Tunaberg 673 (lägenhetsbebyggelse)/ny stolpe 102.

Initialt anvisades körvägar fram till stolpen. Inför uppsättandet av ny stolpe grävdes ett schakt (S 5) i kanten av ett dike som var beläget mellan platsen för lägenhetsbebyggelse och åker. Inget av antikvariskt intresse framkom (bilaga 9).

Tunaberg 671 (boplats)/ny stolpe 109.

Den aktuella delen av boplatsen är belägen i åkermark, som vid arbetstillfället var frusen. Några meter väster om fornlämningens utbredning öppnades ett schakt för ny ledningsstolpe (S 6). I ploggången påträffades fynd av slagen kvarts och bergart (F1-F6). Samtliga föremål samlades in (bilaga 3). Därtill noterades ställvisa förekomster av skörbränd sten, tegelflis och små bitar av svart slagg i ploggången (figur 7 & 8). Undergrunden utgjordes av ljusgrå lera. Fornlämningens utbredning har efter den arkeologiska förundersökningen utökats åt väster med 7-18 meter (bilaga 10).

Tunaberg 428:1 (hällristning)/ny stolpe 112 & 113.

Två schakt för nya luftledningsstolpar grävdes i frusen åkermark ett tiotal meter nordväst och sydväst om fornlämningen (S 7 & 8). Inget av antikvariskt intresse framkom (bilaga 11).

Tunaberg 676 (gruvhål)/ny stolpe 141 & Tunaberg 677:1 (gruvhål)/ny stolpe 138.

Inför arbetet markerades lämningarna ut med avspärrningsband. Därefter anvisades körvägar samt övervakade kapning av stolpar. Inget av antikvariskt intresse framkom (bilaga 12).

Tunaberg 355:1 (by-/gårdstomt)/ny stolpe 149.

I samband med att den gamla stolpen, som stod inom fornlämningen, skulle rivras anvisades körväg (figur 9). Därefter övervakades två schakt, ett för ledningsstol-

pen och ett för staget (S 9 & S 10). Inget av antikvariskt intresse framkom (bilaga 13).

Tunaberg 431:1 (lägenhetsbebyggelse)/ny stolpe 156.

Inledningsvis anvisades körväg fram till platsen för ny stolpe. Därefter övervakades fyra schakt, ett för stolpen och tre för stagen (S 11-S 14). Inget av antikvariskt intresse framkom (bilaga 14).

Datering & diskussion

Vid schaktningsövervakningen av boplatsen Tunaberg 671, även kallad Solbergboplatsen, framkom fynd i form av slagen kvarts och bergart. Föremålen ger ett intryck att vara från den äldre stenåldern, bland annat kan den bipolära kärnan ses som en kronologisk markör för mesolitikum (figur 10, bilaga 3). Vid den tidigare genomförda utredningen fördes emellertid ett resonemang om att boplatsen kunde ha brukats under såväl mesolitikum som neolitikum. Dateringsförslagen bygger dels på platsens belägenhet över havet, dels fyndmaterialens karaktär (Eriksson 2015, s. 5).

I samband med ett besök hos Arkeologerna i Linköping (företaget som genomförde den arkeologiska utredningen) kunde fynden från utredningen undersökas närmare. Bland annat konstaterades det att den tjockackiga yxan som då påträffades, snarare bör definieras som en ytslipad yxa (figur 12). En föremålstyp som är karaktäristisk för östra Mellansverige under senmesolitikum (jfr Lindgren & Nordqvist 1997:59). Yxan passar därmed tidsmässigt bättre ihop med det övriga insamlade fyndmaterialet från både den arkeologiska utredningen och förundersökningen.

Boplatsens utbredning har utökats åt väster med 7-18 meter. Den nya utbredningen gör att lokalen ligger på cirka 33 meter över havet, mot tidigare 34 meter över havet. Lokalen är dock inte avgränsad och därför är det möjligt att boplatsens nedre gräns kan återfinnas på ytterligare någon eller några meter lägre nivå. Med hjälp av fyndmaterialens karaktär och sammansättning samt strandlinjekarta (SGU), kan boplatsen grovt dateras till tiden runt 4700 f.Kr., det vill säga senmesolitikum (figur 11 & 13).

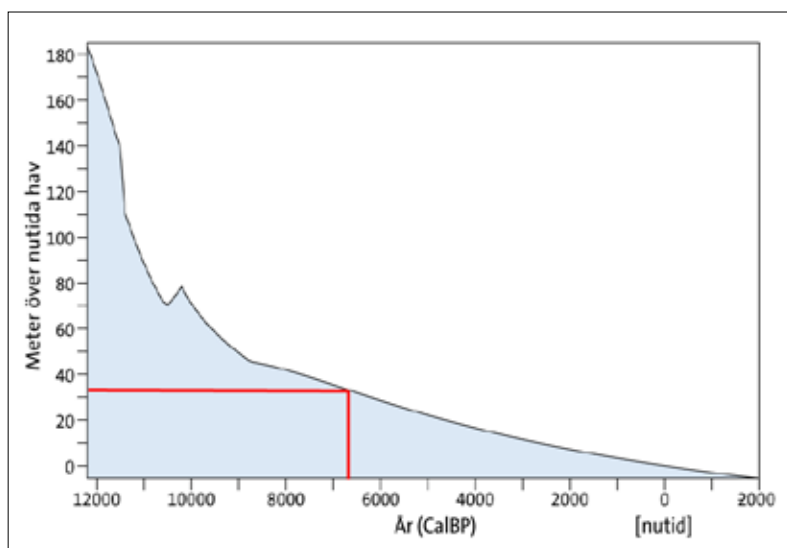
Boplatsens föreslagna datering stämmer generellt överens med Tunaberg 427:1 (Myskdalen) som ¹⁴C-daterades till cirka 4800-4300 f.Kr. (Bengtsson 2001). Myskdalen är belägen på ungefär samma nivå över havet som Tunaberg 671 och kan dessutom uppvisa ett likartat fyndinnehåll. Därmed bör den föreslagna dateringen för Solbergaboplatsen vara någorlunda säkerlagd.

Myskdalen ligger cirka fem kilometer sydväst om Tunaberg 671. Mellan en och två kilometer nordnordöst

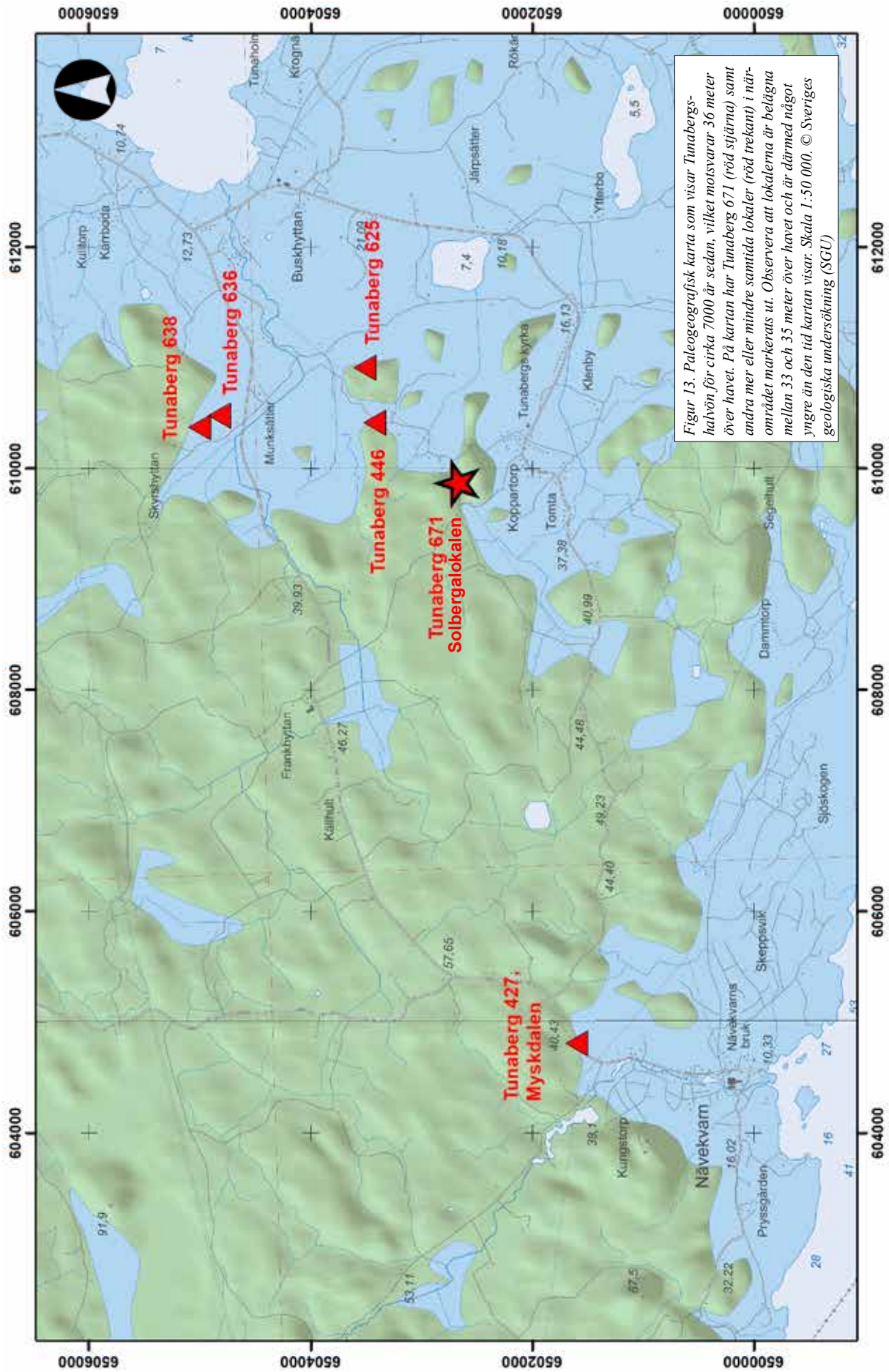
Figur 10. Fynden som samlades in från schakt 6 vid Tunaberg 671. F1: knacksten, F2: avslag av bergart, F3: fragment av ett slipat föremål av bergart, F4: del av slipsten, F5: bipolär kärna av kvarts & F6 splinter av kvarts. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2018, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 11. Strandförskjutningskurva över Tunabergshalvön. Bopplatsen Tunaberg 671 ligger på omkring 33 meter över havet. En nivå som motsvarar cirka 4700 f.Kr. eller 6700 Cal BP (röd linje). © Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Figur 12. Yxan som påträffades vid den tidigare utförda utredningen (Tunaberg 671). Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2015, Sörmlands Arkeologi AB

Figur 13. Paleogeografisk karta som visar Tunabergshöjden för cirka 7000 år sedan, vilket motsvarar 36 meter över havet. På kartan har Tunaberg 671 (röd stjärna) samt andra mer eller mindre samtida lokaler (röd trekant) i närområdet markerats ut. Observera att lokalerna är belägna mellan 33 och 35 meter över havet och är därmed något yngre än den tid kartan visar. Skala 1:50 000. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)

finns ytterligare fyra registrerade stenåldersboplatser som kan vara samtida (FMIS, Tunaberg 446:1, 625:1, 636:1 & 638:1).

Om alla lokaler som lyfts fram är samtida och var strandbundna vid tiden, visar det på ett marint orienterat boplatsmönster (figur 13). Ett mönster som känns igen från stora delar av den skärgård som östra Mellansverige under Littorinatid utgjordes av.

Referenser

Bengtsson, Lisbeth. 2001. *Myskdalen och Stenstugan. Två stenåldersboplatser i Kolmården*. Väg 511. Södermanland, Tunabergs socken, Abbortorp 1:1 mfl, RAÄ 396 och 427. Arkeologiska förundersökningar och undersökning. Riksantikvarieämbetet, *UV Mitt. Rapport 2001:18*. Stockholm.

Digitala Fastighetskartan. Geografiska Sverigedata (GSD). Fastighetskartan med höjdkurvor, Södermanlands län, Gävle. 2005.

Eriksson, Alf. 2015. *Ombyggnation av kraftledning ML814 från länsgränsen nordväst om Näveksvarn till Minninge öster om Nyköping*. Södermanland, Nyköpings kommun, Tunabergs Bergshammars och Nyköpings socknar, Kungstorp 3:3 m fl. Arkeologisk utredning. *Statens Historiska Museer, Arkeologiska uppdragsverksamheten. Rapport 2015:24*. Linköping.

FMIS. Informationssystemet om fornminnen, Riksantikvarieämbetet. Datauttag Södermanlands län (2017-04-01) (www.fmis.raa.se).

Lindgren, Christina & Nordqvist, Bengt. 1997. Lihultyxor och trindyxor. Om yxor av basiska bergarter i östra och västra Sverige under mesolitikum. I: Larsson, Mats & Olsson, Eva (red.), *Regionalt och interregionalt. Stenåldersundersökningar i Syd- och Mellansverige*. RAÄ, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. *Skrifter nr 23*. Stockholm. 57-72.

Skyllberg, Eva. 2001. *Södermanlands medeltida bergsbruk. En feodal angelägenhet*. Diss. Stockholms universitet. Stockholm.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU). Kartgenerator. Strandnivå 7000 år sedan. http://apps.sgu.se/kartgenerator/maporder_sv.html

Terrängkartan, Geografiska Sverigedata (GSD). Kartförlaget, Gävle. 2013. Källa: Lantmäteriet.

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 1515

Länsstyrelsens dnr: 431-890-2015

Tid för undersökningen: 2017-10-06, 2017-11-27, 2017-11-30, 2018-01-09, 2018-01-10, 2018-02-20 & 2018-03-12

Personal: Patrik Gustafsson Gillbrand

Belägenhet: Ekonomisk karta över Sverige 9H0b, 9H0c, 9H1c & 9H1d.

Skala 1: 10 000.

N (x) 6501345 E (y) 604735

Koordinatsystem: SWEREF99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Undersökt yta: intensivt 56 m²

Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material.

Fynd med nr 1-6 förvaras vid Sörmlands Arkeologi AB i avvaktan på fyndfördelning.

Bilagor

Bilaga 1. Objektsbeskrivningar

Objekt 1.

Färdväg. Lämningen är belägen i en brant nordsluttning mellan dagens grusväg och lägenhetsbebyggelsen efter Herrtäppan (Tunaberg 673). Den är cirka 4x15 m stor (Ö-V) och är stensatt med 0,2-0,3 m stora stenar i söder mot dike och åker. Färdvägen är bitvis beväxt med lövsly. Övrig kulturhistorisk lämning.

Objekt 2 & 3.

Boplatsområde. Intill Tunaberg 674, ristning, påträffades två uppbyggda terrasser (objekt 2 & 3). Båda är belägna i en sydsluttning till ett mindre höjdparti, som i övrigt består av en stenig enebeväxt hagmark. Terrasserna ligger i nära anslutning till varandra, men på olika nivåer

Den övre terrassen (objekt 2), är cirka 12 meter lång och cirka 0,3 meter hög (NV-SÖ). Den har en tydligt stensatt kant i sydväst. Terrassen kan eventuellt vara längre åt sydöst, men täcks här av röjningssten.

Den nedre terrassen (objekt 3), är även den cirka 12 meter lång (VNV-ÖSÖ) med en tydligt stensatt kant mot sydväst, cirka 0,3 meter hög. Terrassen kan fortsätta längre i sydöst, men täcks av röjningssten. Inom ytan står Tunaberg 674.

De plana ytorna innanför terraskanterna innehåller allt för mycket markbunden sten för att de ska ha fungerat som odlingsterrasser, därtill är de stensatta kanterna allt för välldagda. Terrasserna uppvisar förhistoriska drag och tolkas ingå i ett boplatsområde som bedöms vara fornlämning.

Tillägg till befintlig beskrivning i FMIS:

Tunaberg 674, en väghållningssten med en förankrad kvarnsten på toppen (ristning). Lämningen är belägen inom den nedre terrassen (objekt 3) och är omgiven av en låg kvadratisk vall, cirka 2x2 m stor, 0,3 m bred och cirka 0,1 meter hög. Vallen är öppen mot sydväst. Funktionen är dock oklar, men sammanhanget indikerar på att den bör vara samtida med uppförandet av stenen. Status som övrig kulturhistorisk lämning kvarstår.

Bilaga 2. Schakttabell

Fornl. nr	Stolpnr	Schakt nr	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning
Bergshammar 64:1	71	1-4	2x2-2x1	0,5-2,0	Skogsmark. 0,10 förna, därunder stenig och sandig morän. I botten berg.
Tunaberg 673	102	5	2x2	2,0	Hagmark. 0,10 förna, därunder lerig morän.
Tunaberg 671	109	6	2x2	2,5	Åkermark. 0,10 m förna/tjäle, 0,20 ploggång av brun sandig lera med enstaka tegelflis, slagg, skörbrända stenar samt enstaka fynd av kvarts mm. Undergrunden utgjordes av ljusgrå lera.
Tunaberg 428:1	112	7	2x2	2,5	Åkermark. 0,25 matjord sedan blöt grå lera.
Tunaberg 428:1	113	8	2x2	2,5	Åkermark. 0,10 förna sedan utfyllnadsmassor av morän samt dräneringsrör av betong.
Tunaberg 355:1	149	9-10	2x2	2,0	Åkermark. 0,20 förna, 0,20 ploggång av gråbrun humös lera sedan grå lera.
Tunaberg 431:1	156	11-14	2x2	0,3-2,0	Skogsmark. 0,10 förna sedan sandig och stenig morän alternativt berg.

Bilaga 3. Fyndlista

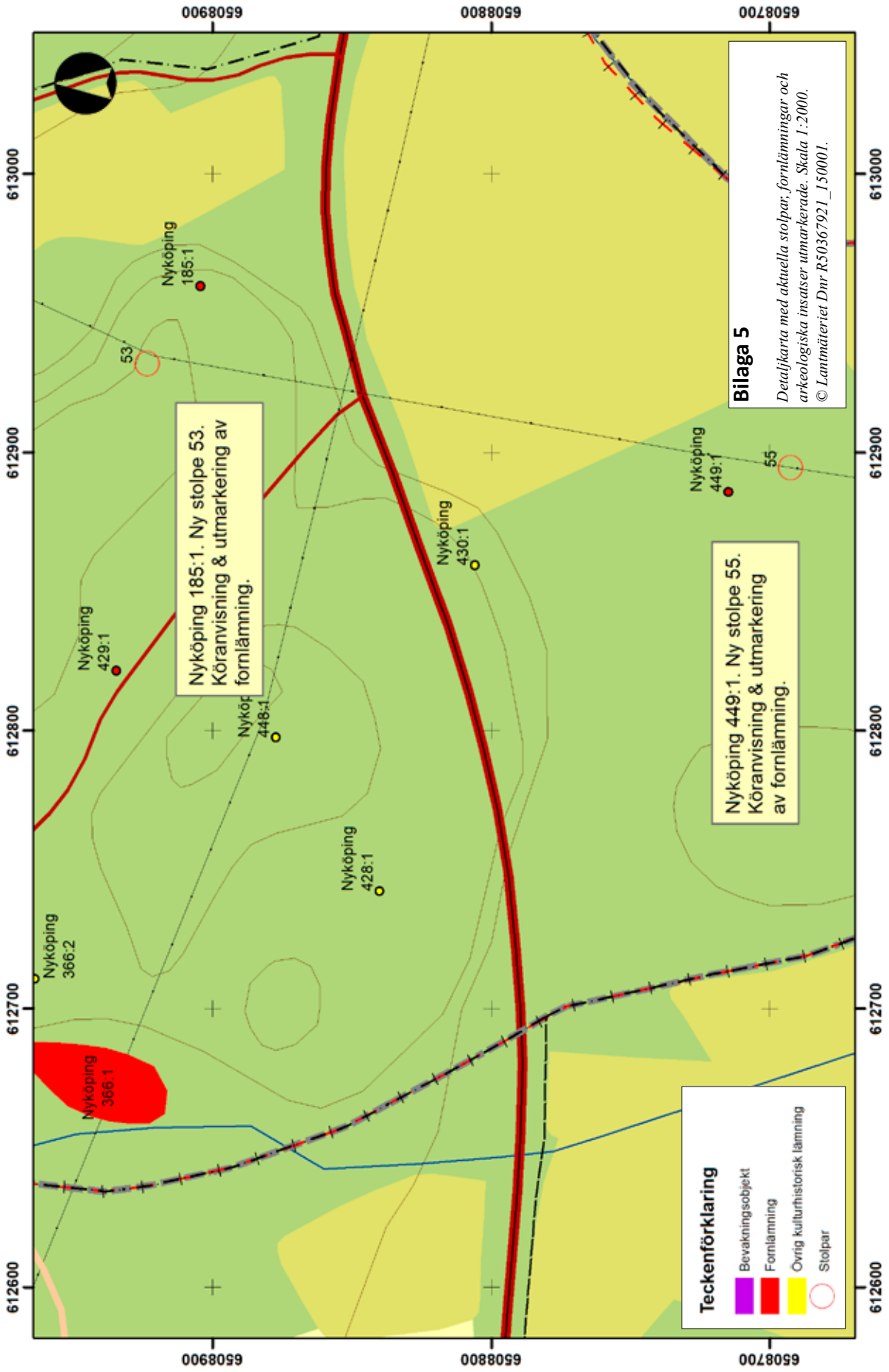
Fnr	Kontext	Sakord	Typ	Material	Antal	Vikt (g)	Beskrivning
1	S 6	Knacksten	Knacksten	Granit	1	237,40	Oval med bruksskador vid kortändarna samt på ena långsidan (bip). Skadad.
2	S 6	Avslag	Avslag	Kvartsitisk sandsten	1	32,90	Plattformsavslag med nodulutsida.
3	S 6	Yxa?	Yxa?	Kvartsitisk sandsten	1	75,48	Fragment med slipyta. Möjligen del av yxegg.
4	S 6	Slipsten	Slipsten	Sandsten	1	35,40	Röd sandsten, fyrsidigt fragment med slipyta.
5	S 6	Kärna	Bipolär kärna	Kvarts	1	2,94	Liten kärna med stötkanter i vardera ände.
6	S 6	Splitter	Splitter	Kvarts	2	0,18	

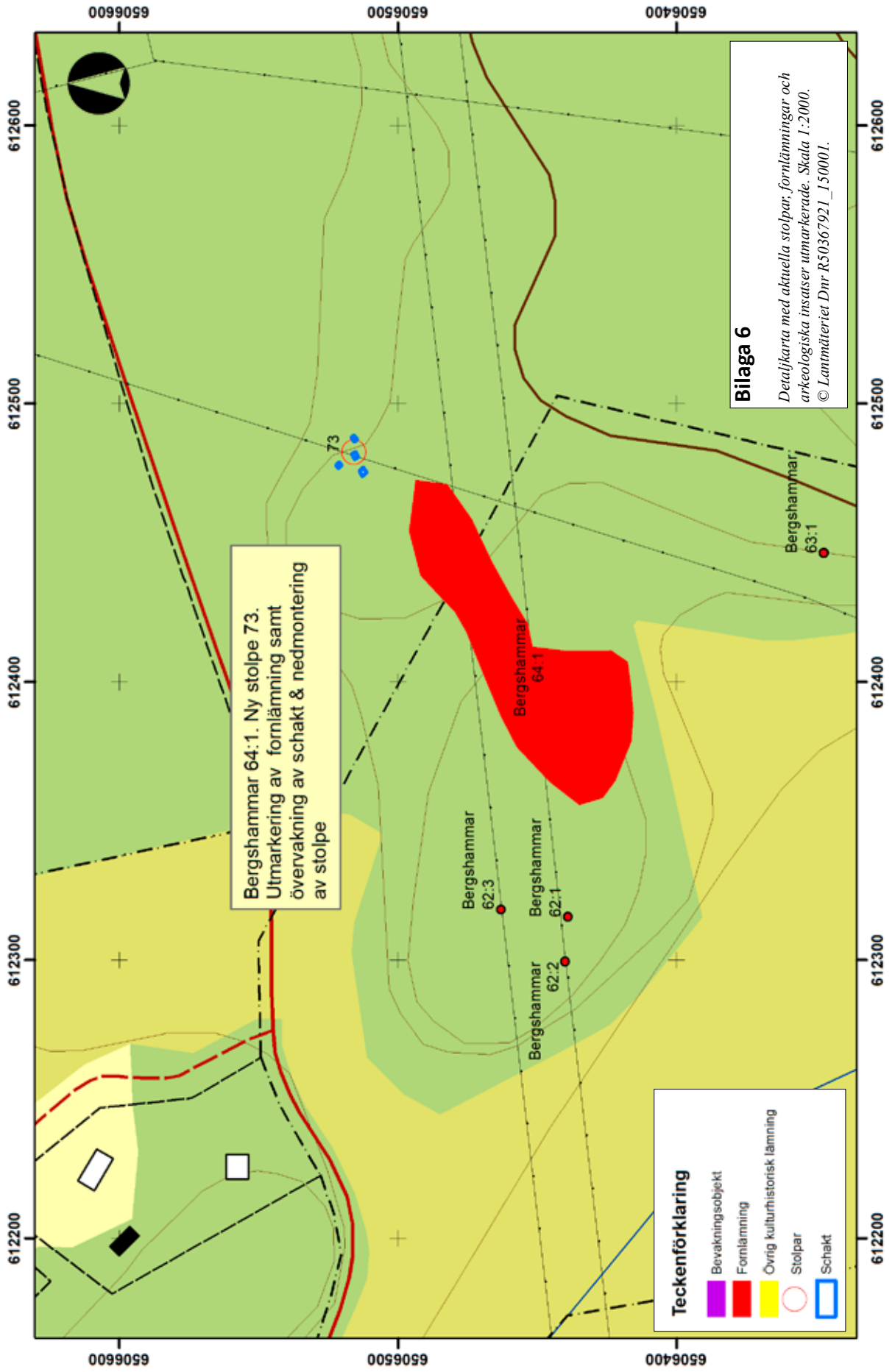

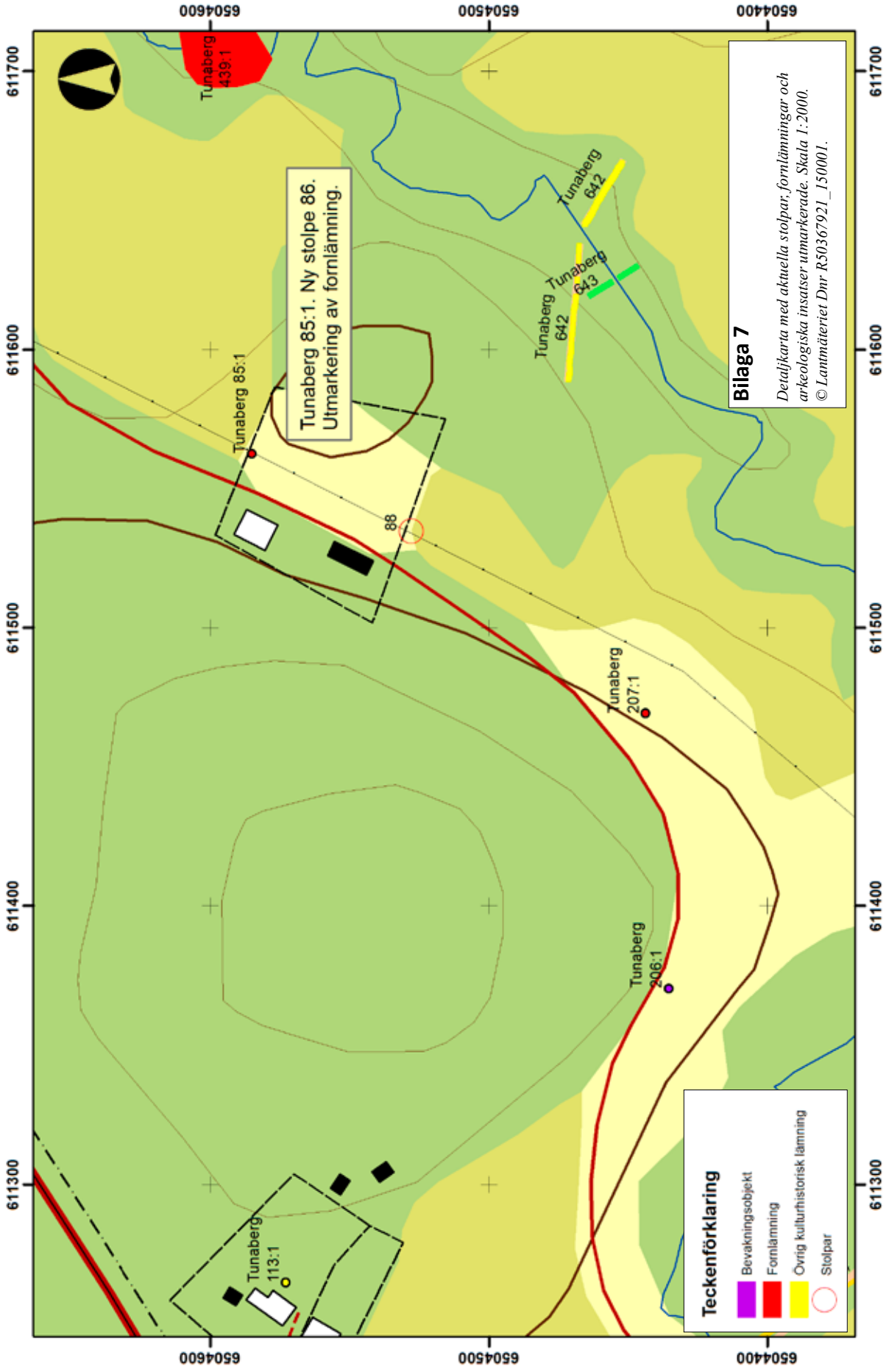
Bilaga 4
 Översiktskarta. Utdrag ur Terrängkartan med kartindelningar (röd rektangel). Skala 1:60 000.
 Källa: Lantmäteriet

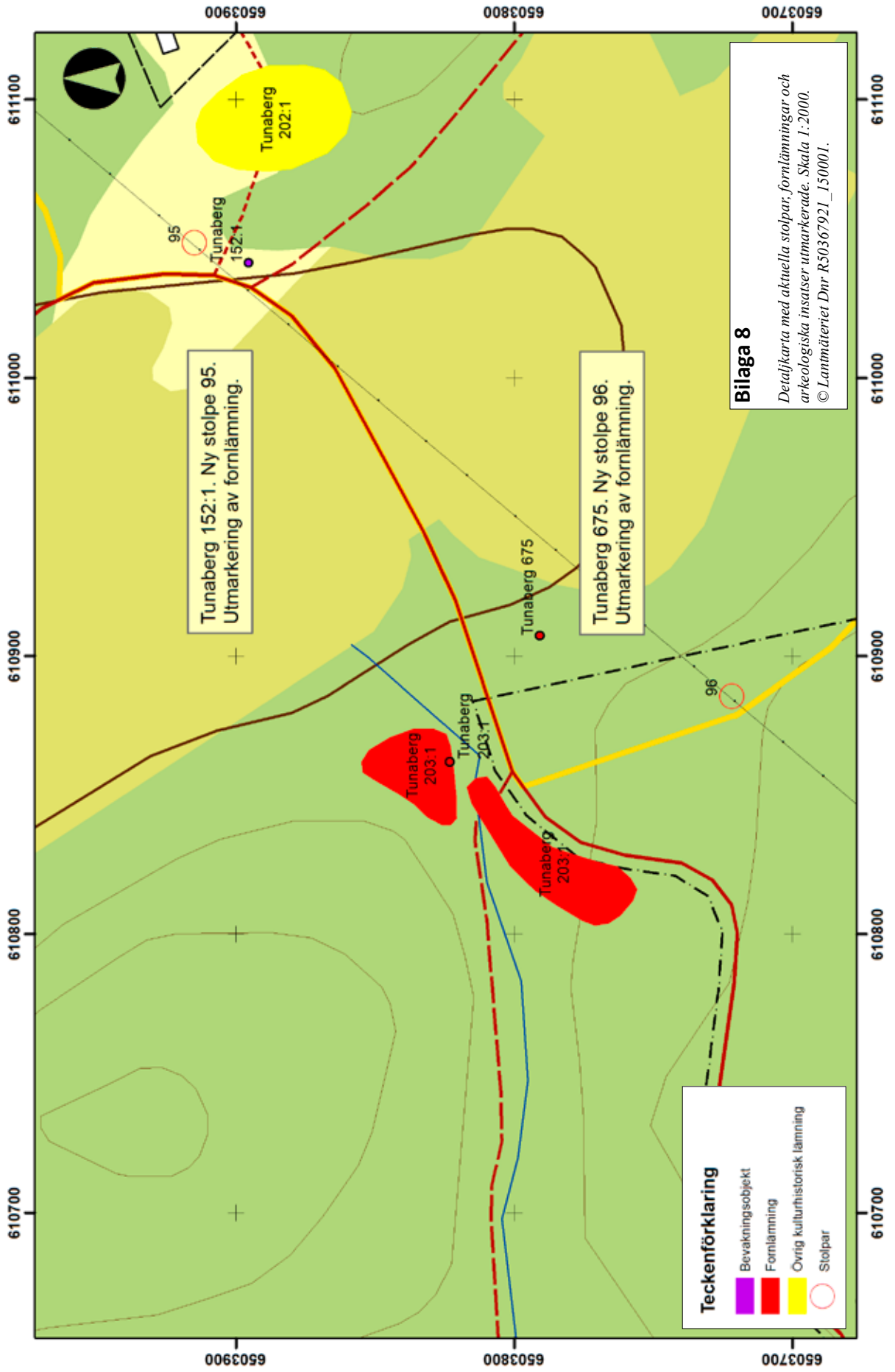

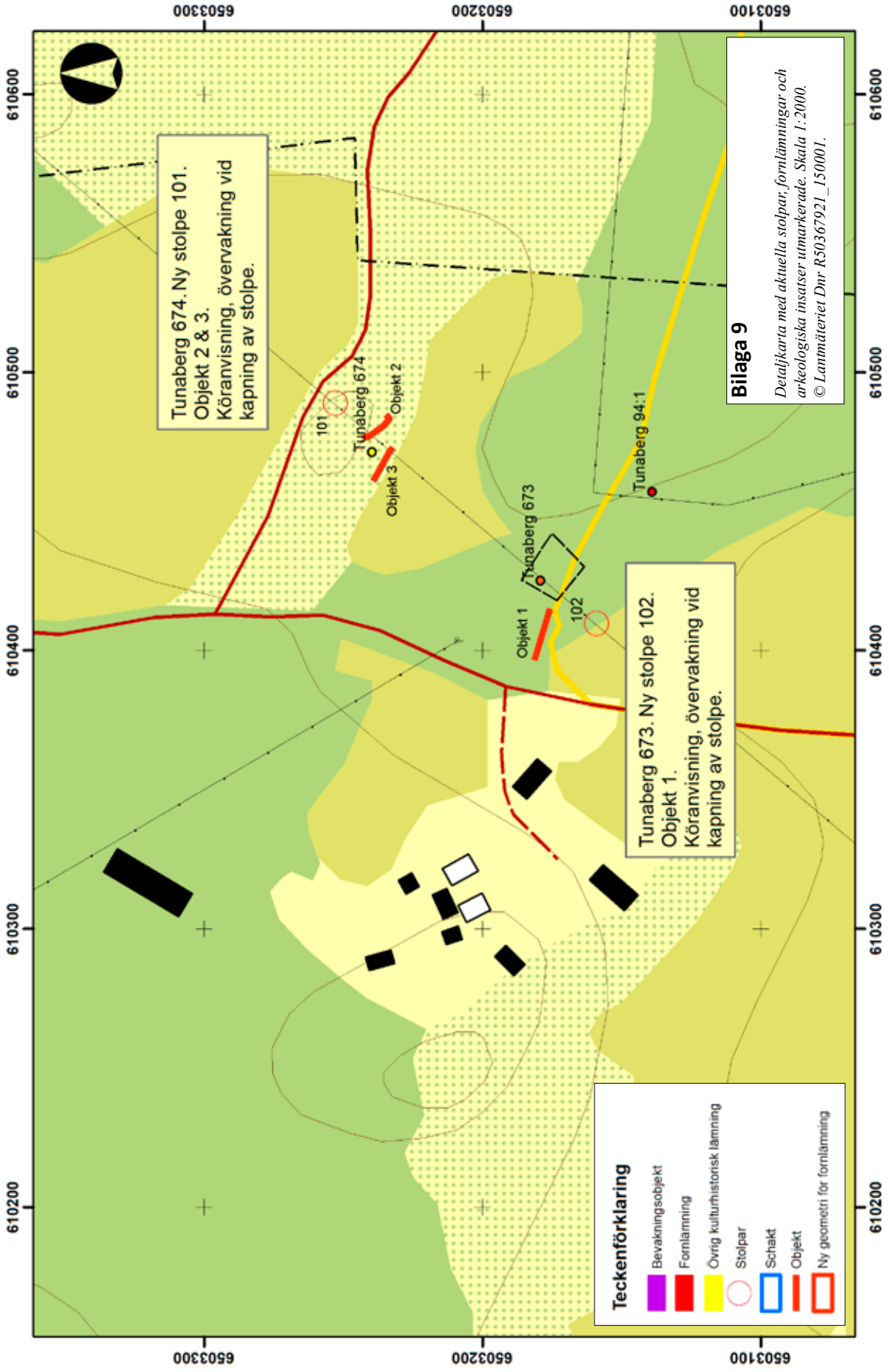

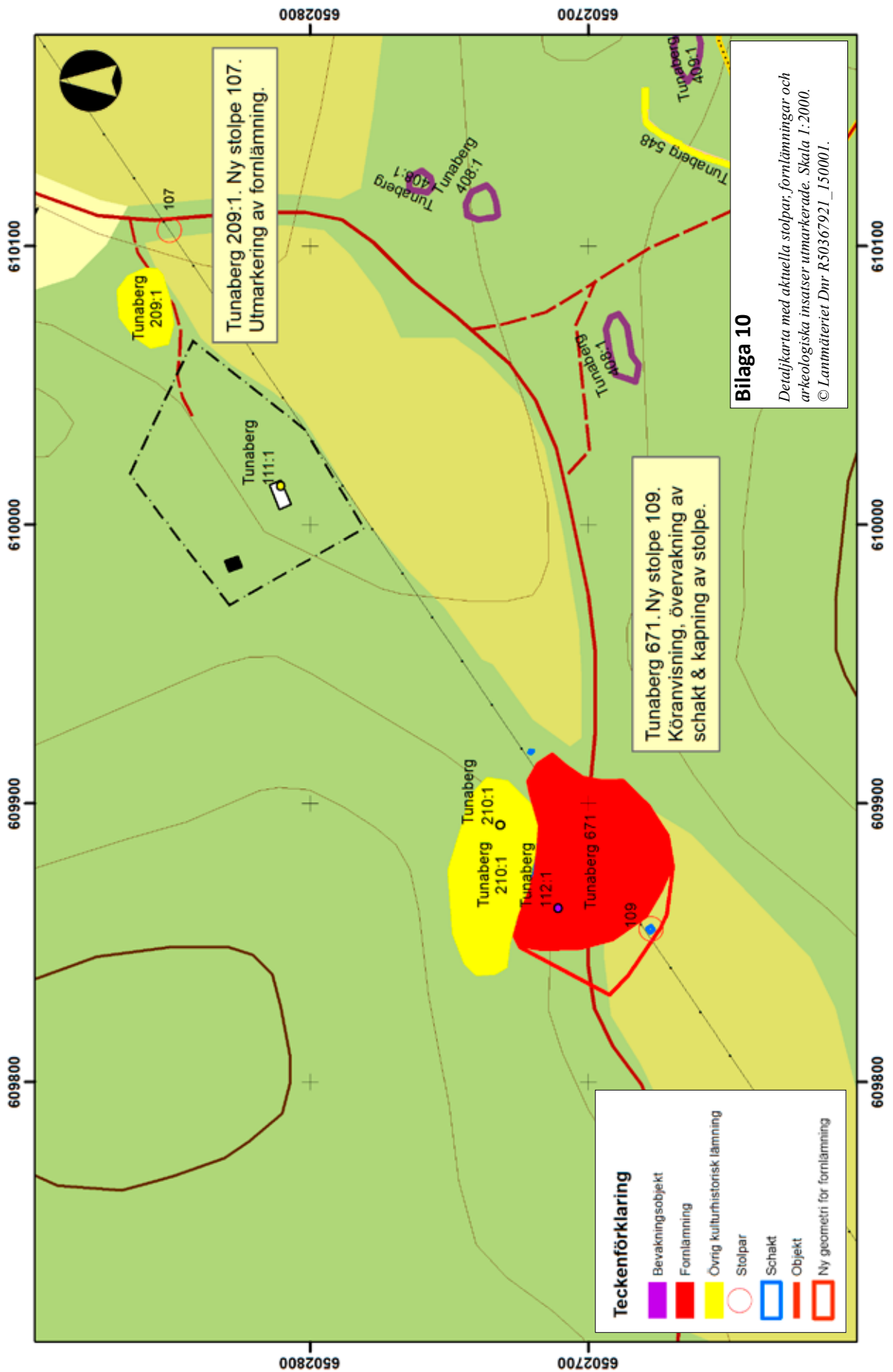

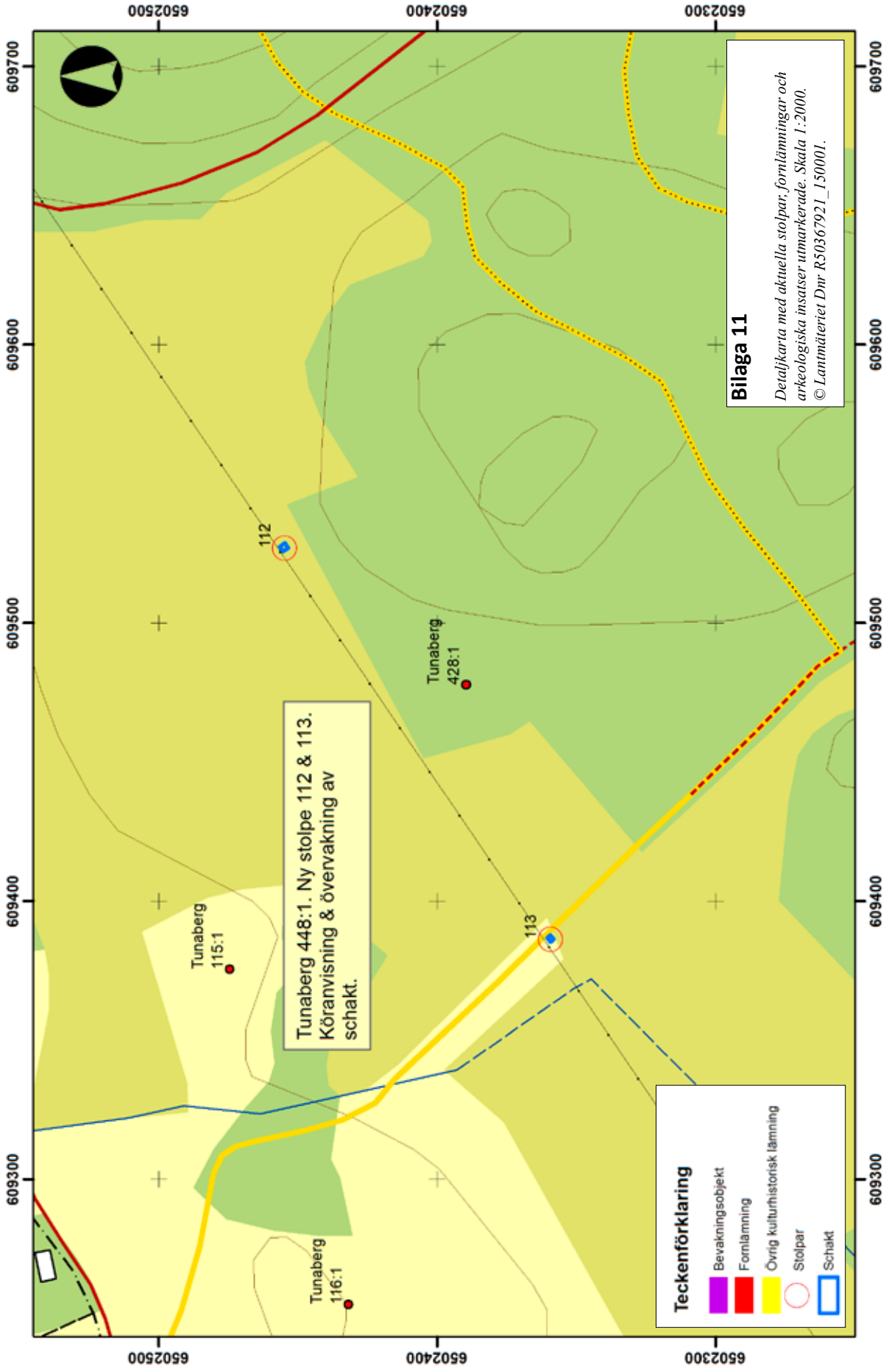

Bilaga 11
 Detaljkarta med aktuella stolpar, fornlämningar och arkeologiska insatser utmarkerade. Skala 1:2000.
 © Lanmäteriet Dnr R50367921_150001.

Tunaberg 448:1. Ny stolpe 112 & 113.
 Köransvisning & övervakning av schakt.

Teckenförklaring

- Bevakningsobjekt
- Fornlämning
- Övrig kulturhistorisk lämning
- Stolpar
- Schakt

